

משה זרחל דיין

„היא כל מה שבן-כפר שואף להגיע אליו“

ב־27 באוקטובר 1981 קיבלנו את הצוואה ואיתה מיכתב נוסף. במיכתב צויין: „הננו להעיר כי רק מחצית הדירה המצויינת בסעיף ג' של הצוואה רשומה על שם המנוח, ועל כן רק מחצית זו היא נשוא סעיף ג' של הצוואה.“ מהמיכתב היתתי צריכה להבין שלמרות שמשא הוריש דירה בלעדית לשני נכדיו כך שחצי ממנה שייך לרחל. היתה לי הרגשה שיש כאן שקר. נפגשתי עם עורך-דין פומרק, ניציג שלה, בתליאביב. ביקשתי לראות את הדין רה ולא נתנו לי אותו פומרק אמר ש־הניסוח „בעלות בלעדית“ הוא טעות של עורך-דין ושזה נוסח ברישול. הוא אמר שהדירה היא של משה זרחל. הוא ביקש שאמכור לה את הדירה, או שאגייס 10 מיליון ואקנה את החצי ששייך לה. כי

היא אשה ערמומית ומפותלת. היא הש־תלטה עליו לגמרי. היא היתה דואגת שהוא ילך לישון בצהריים, והוא הגיב כמו ילד קטן: „כן רחל, כן, רחל.“ כשהילדים שלי היו באים לבקר, הוא נהג לומר לסער: „אתה רואה את הגן הזה, את הבית הזה, הכד הזה? זה יהיה שלך. אבל אנחנו כבר ידענו שהיא הש־תלטה עליו טואלית, שהכל יהיה שלה. היא מכרה את הבית בצהלה, כי כל זמן שהיה חברי-כנסת, שולמו החשבונות על-ידי המדינה, והיא קמצנית נורא, היא לא מוכנה לממן את הוצאות האחזקה ה־שוטפת של הבית.

היא היתה יותר קמצנית ממנו. יכול להיות שהיא חיכתה לו בנאמנות במשך 18 שנה, אבל אני לא מאמינה לכך. לא בהתחשב באישיות שלה. אני חושבת ש־היו לה קשרים נוספים. הוא גם לא כל-כך מהיר להתחנן איתה. הוא רצה להנות מ־שני העולמות. אבל היא ידעה לסובב אור־ת, ללחוץ על הכפתורים הנכונים, להביא אותו לזה שהיא תהפוך גברת דיין.

עובדה שבכל זאת, במשך 18 שנה, הוא עשה מה שהוא רוצה. הוא לא היה איש־מישפחה למופת אך לא חשב שצריך להת־גרש. רות היא זאת שרצתה להתגרש. אני חושבת שהוא נישא לה בסוף כי זה היה תהליך של התערערות ותחושה חזקה של זיקנה. בסך-הכל היו לו שרידי פצו־עות מהרבה מאוד אירועים בחייו, ומאז שהתמוטטה עליו הגבעה בחפירה באזור ב־1968. זה כבר התחיל להשפיע עליו. הוא לא שמע טוב כבר די הרבה זמן.

„היא דורשת“

„חצי דירה!“

אנחנו חייבים לקבל את זה: הם אהבו אחד את השני, אפילו אם בעינינו זה נראה נלעג, ומכל הזוויות, שהוא התעסק איתן, היא זו שהצליחה.

כשהוא היה מבקר את המישפחה, ברוב המקרים עשה זאת בגפו. אחר כך היא הכניסה לו לראש: מי שלא בא אליך אתה לא צריך לבוא אליו. כל הזמן זה היה אצלה מידה כנגד מידה. הם נורא דומים. מצא מין את מינו. היא היתה כולה „שואו“, גם הוא. מה שהיא אהבה אצלו זה הסטאטוס וכל הגניונים שהוא יכול היה להעניק לה.

היה לראות ולחוש אותו. כשרחל הגיעה לצהלה, היא בודדה אותו. יכול להיות שהיא רצתה להגן עליו מפני הציבור. הוא כבר לא כל-כך שמע וראה, והפחדים מפני המוות התחילו להטריד אותו. הוא נהג לעיין במדעות-אבל בעיתונים.

בכל פעם שביקשת ממנו דבר מה הוא היה עונה: „זה בסדר, תסדירי עם רחל.“ היא ממש תפסה עליו פיקוד. פעם ביקש שאשלח אליו בפסח את הילדים לצהלה. היינו צריכים לתאם שליחה של רכב ש־

וחל היחה כולה

„שאו“. בובה נרקסיסטית מאוד

יבוא לקחת אותם מהתחנה המרכזית. כש־התקשרתי לשם, היא ענתה: מה פתאום הם באים? מי זה בכלל קובע עם משה? אני חושבת שכל מה שהיה חשוב, מבי חינת רכוש, הוא כבר דאגה להעביר זאת אליה, כשהוא היה עוד בחיים. בצוואה מצויין רק חשבון בנק אחד, והיה לו יותר מחשבון בנק אחד. הרבה כספים בי חו"ל, ותמלוגים.

גם העניין עם העתיקות. היה הסכם ש־זה יעבור אחרי מותו למדינה. כשהיה חולה, סמוך למותו, היא רכשה על שמה דירה בת חמישה חדרים במיגדלי-דוד, רכישה כזאת לא נעשית מהיום למחר. ביחסים שלו איתה הוא היה נדיב מאוד. אך אני חושבת שהוא לא ידע הכל על מעשיו.

בסעיף ג' של הצוואה נכתב: „הדירה ברחוב אשכול 20 ת"א (גוש 6648, חלקה 111) תועבר בחלקים שווים לבעלות בלעדית של שני נכדיו, סער דיין וגל דיין. ילדיו של אהוד מנישואיו הראשונים.“ אני מניחה שהוא רשם את הדירה על שם הילדים, כי אולי הציק לו שהוא לא עזר לי ברכישת הדירה.

אחרי המיקרה עם הדירה, הוא בא הנה ושאל אותי מדוע איני מדברת איתו. אמר־תי לו שאין לי מה לומר לו. הוא לא אהב שמדברים אליו כך. הוא ענה לי: אני אדם זקן וחולה, ואני לא מרשה שאת לא תדברי איתי. אמרתי לו את דעתי על יחסו אל המישפחה, ויחס מישפחתי אל יל־דיי. הוא החזיר וביקש שאסלה לו. אבל לאשתו הוא אמר שאני חצופה.

„היא השתלטה“

עליו טוטאלית“

היא לא סבלה אותי וגם לא הומינה אותי לקריאת הצוואה. גם על מותו שמענו מהטלוויזיה. היא הקסימה את מי שהיה לה חשוב להקסים. חלק גדול מהידע והיחס שלה אל המישפחה נבע בעצם ממנו. פעם, כשאמרתי לה: „תהיה דעתך על רות אשר תהיה, היא בן אדם גדול ונפלא. יד האלהים ביצירתה.“ היא לא יכלה לענות מרוב כעס. כשהילדים שלי חטפו מכות אחרי מלחמת יום-הכיפורים, אמרתי לו: עכשיו אני רואה כמה החינוך שלי היה נכון. לא מדובשך ולא מעוקצך.

מאז שהם התחננו, היה תהליך מהיר מאוד, דראסטי, של ניתוק משה מהמישפ־חה שלו. כי כשהוא ורות היו יחד, בכל שבת הוא הומין אותנו ואת הילדים אליהם. הוא התאהב בבובה. זו היתה אהבה של ילדים קטנים. הוא היה כותב לה שירים. מאז שהוא היה איתה, הוא הלך ונמוג, הלך והתפורר, או התחיל תהליך השקיעה והנפילה שלו. זה היה תהליך שאפשר

משה ורות דיין עם הנכדים גל וסער (ברקע: העתיקות) דיין אהב אותם יותר מכל יתר נכדיו